

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Idem ex nouo testamento definitionibúsqve Ecclesiæ aduersus Hæreticos
omnes Christi diuinitatem negantes demonstratur. disput. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

lehem egrediatur: de illa, inquit, quae quodam dicta est Ephrata, ut adnotatione distingueret eam Prophetia ab alia, quae erat in tribu Zabul6. Cuius nota loco apposuit Matthaeus, terra Iuda. Porro ex hoc loco quis non videat, etiam si cauillandi daretur facultas confugiendo ad varias aternitatis acceptio- nes, illud saltem constare, Messiam, praeter naturam humanam, secundum quam exiturus praedicatur ex Bethlehem, habere aliam, quae tempore anteceffe- rit Michaeam, nempe secundum quam, quo tempo- re Michaeas vaticinabatur, verum fuit dicere, egres- sus eius ab initio a diebus aternitatis? haec vero non potest fingi alia, quam diuina, secundum quam egressus eius a Patre est ex aternitate.

25. locus ex Zach. 2.

Decimus quintus est, illud Zachariae 2. *Lauda, & letare filia Sion* (id est, Ecclesia & congregatio fide- lium) *quia ecce ego venio & habitabo in medio tui; ait Dominus.* (Hebraice est יְהוָה יְהוּאָה) & applica- buntur gentes multae ad Dominum (iterum est יְהוָה יְהוּאָה) in die illa, & erunt mihi in populum, & habi- tabo in medio tui, & scies quia Dominus exercituum (ite- rum quoque est יְהוָה יְהוּאָה) misit me ad te. Locus est planè illustris, qui etiam Hebraeis ipsis consentientibus intelligitur de Messia, neque tam felix, talis, ac rata promissio alium sensum patitur. Ecce ego venio, dicit יְהוָה יְהוּאָה, hoc est, Deus per essentiam; & habitabo in medio tui, factus procul- dubiò homo: id quod Ioannes ait: *Et Verbum caro fa- ctum est, & habitauit in nobis, & in propria venit, & sui eum non receperunt.* Et scies, inquit, idem יְהוָה יְהוּאָה ita veniens ad habitandum in medio Eccle- siae, quia Dominus יְהוָה יְהוּאָה misit me ad te, id est, Pater aternus me Filium suum naturalem, & consubstantialem sibi, misit ad habitandum in me- dio tui: qui enim mittitur, à mittente procedit. Hoc ergo testimonio, & Messiae diuinitas, & quòd suppo- situm, personaque à Patre, à quo mittitur & proce- dit, sit distincta, aperte conuincitur, atque aded ex eadem pluralitas diuinarum personarum cum vni- tate essentiae aduersus Iudaeos manifestè colligitur.

Pluralitas diuinarum personarum.

26. ex Za- char. 12.

Decimus sextus est, illud Zachariae 12. *Et effun- dam super domum David, & super habitatores Hierusa- lem spiritum gratiae, & praecidit est, orationis, qui cum gratiae spiritu solet esse coniunctus: & aspicient ad me, quem confixerunt.* Et plangent eum planctu, quasi su- per unigenitum, & dolerunt super eum, ut doli solet in morte primogeniti. His verbis duplex natura in Chri- sto aperte significatur. Vna diuina, dum dicitur: *Es- fundam spiritum gratiae:* etenim conferre gratiam so- lius Dei est, iuxta illud Psalmi 83. *Gratiam & glo- riam dabis Dominus.* Altera humana: simul etiam si- gnificatur, & passio eiusdem Christi in cruce, secun- dum eandem humanam naturam, quòd additur: *Et aspicient in me* (eundem qui gratiam super eos ef- fundam) *quem confixerunt.* Hunc locum citat Ioan- nes 19. dicens: *Et iterum alia scriptura dicit, Videbunt in quem transfixerunt.* Porro effuso illa gratiae, & plan- ctus super eum, quem confixerunt, de quo memi- nit hoc loco Propheta loquens esset ex persona Dei, dum dixit, *Effundam spiritum gratiae, & aspicient in me, quem confixerunt:* impleta sunt in die Pentecostes, & sequentibus, dum Petrus ea die loquens ad po- pulum, testificansque illis, eum ipsum Iesum, quem ipsi affixerunt Cruci, reuixisse, misisseque in discipu- los Spiritum sanctum, ut cernebant, compuncti sunt corde, doleruntque quòd id fecissent, & tan- tum scelus patissent, appositaeque sunt ea die ani- mae circiter tria millia, ut habetur Actuum 2. Fuit etiam planctus ille impletus, cum Christo animam

A efflante in Cruce, Iudaei, visis miraculis, quae in il- lius morte acciderant, reueriebantur percutientes pe- ctora sua, & dolentes, quòd in eam mortem con- sensissent, à Pilatoque eam petiissent. Alij volunt implendum in die Iudicij, quando in valle Iosa- phat, quae est prope Hierusalem, eum videbunt glo- riosam venientem in nubibus caeli, iuxta illud Apocalyp. 1. *Ecce venio cum nubibus caeli, & videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt.* Et plangent se super eum omnes tribus terrae. Quod autem Iudaei aliqui cauillantur, in eo Zachariae testimonio le- gendum esse, *aspicient in eum, & non aspicient in me,* eundem qui effundam gratiam, id planè est men- dacium: quoniam non solum codices nostri, sed etiam omnes ipsorum antiqui & emendatissimi habent, in me, ut illis Paulus Burgenfis, natione Iu- daeus in serutinio scripturarum part. 1. distinct. 10. capite penultimo obiicit.

Adduci etiam poterat in confirmationem eius- dem veritatis testimonium ex Baruch 3. cap. Quo in loco, loquens manifestè Baruch de Deo per es- sentiam, ait: *Hic est Deus noster, & non asimabitur alius aduersus eum. Hic adinuenit omnem viam disci- plinae, & tradidit illam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo.* Post haec in terris visus est, & cum hominibus con- uersatus est. Attamen testimonia ex eo libro pau- rum videntur Iudaeos, & quia librum illum inter ca- nonicos non recipiunt, & quia non reperitur in Hebraeo, sed in Graeco solum & Latino sermone. In Ecclesia nihilominus Christiana canonicus est ille liber, ut 2. 2. q. 1. art. 1. dictum est: constatque ex prophetia Ieremiae, Baruch ipsius fuisse ministrum & notarium. Vnde factum est, ut à multis Patri- bus & Concilijs testimonia ex eo libro sub nomine Ieremiae referantur, ut citato loco ostendimus.

Confirmari poterat eadem veritas testimoniis alijs, tum veteris testamenti, tum etiam Rabbino- rum, qui Christi aduentum praecesserunt: sed cui ea quae adducta sunt, non fuerint satis, nescio quid possit esse satis. Illud tamen admonendum duxi; nos hoc loco non disputare, an Messias venerit, itque sit noster Christus. Id enim longè plurius testimonij, & rationibus poterat demonstrari. Res tamen neque est huius loci, neque tam breui dispu- tatione circumscribi poterat.

DISPUTATIO III.

E Idem ex nouo testamento, de finitionibusque Ec- clesiae, aduersus hereticos omnes Christi diuinitatem negantes, de- monstratur.

A Duerfus Arianos, caeterosque hereticos Christi diuinitatem negantes, nouumque testamen- tum Scripturam esse canonicam conuincit, potest etiam eadem veritas sequentibus testimonijs de- monstrari.

Praeter testimoniū illud de caelo post baptismū Matthaei 3. & in transfiguratione Matthaei 17. *Hic est filius meus dilectus,* cum Matth. 16. interrogasset Christus discipulos, *Quem dicunt homines esse filium hominis?* respondissentque: *Alij Ioannem Baptistam, alij vero Eliam, &c.* Interroganti rursus, *Vos autem quem me esse dicitis?* Respondit Petrus, *Tu es Christus Filius Dei viui.* Cui Christus: *Beatus es Simon Bariona: quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui est in caelis.* Christus ergo verus ac naturalis Filius est Dei: & non per adoptionem, aut participatio- nem eo modo, quo Ioannes, aut Elias, imo neque

17. locus Baruch.

Locus noui testamenti Chri- sti diuinitatem demonstratur.

eo modo, quo Angeli beati diuino fuentes conspectu, dicente Paulo ad Hebr. i. *Christi differentius nomen pra Angelis hereditasse. Cui enim dixit aliquando Angelorum, Filius meus es tu, ego hodie genui te?* & reliqua quae eo capite ad probandam Christi diuinitatem, Filiumque Dei esse naturalem adducit.

Marci 14. Cum Caiphas Redemptorem interrogasset, an esset Christus filius Dei benedicti. Respondit Christus, *Ego sum.* Perspicuum est autem, Caipham, caterisque Iudaeos, qui aderant, intellexisse de Filio Dei naturali. Alias non dixissent, *Blasphemauit.* Neque Christus de alio Filio Dei, quam de naturali est locutus: si minus debuisset id explicare sub reatu lethali peccati, ne illi in re tanti momenti, diuinaeque maiestati tantopere derogante, deciperentur, atque ut propriam vitam seruaret, illique inuincibili occasione non praeberet.

D. Ioannes, ut Hieronymus de Scripturis Ecclesiasticis refert, propter Cerinthum & Ebionem, qui in Christo primi diuinitatem esse negarunt, asseruerant fuisse solum hominem, in hunc modum suum est exorsus Euangelium. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Omnia per ipsum facta sunt. Et Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & uisimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a Patre. Et unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit. Quid quales clarius Christi diuinitatem testari potest? At namque Ioannes, Verbum, quod caro factum est, esse apud Deum, quin & esse Deum, uerba enim illa, *Et Deus erat uerbum*, construenda sunt, incipiendo a uocabulo, *Verbum*, ita ut sit sensus, *& Verbum erat Deus*; addit, *Omnia per ipsum esse facta, & Verbum carnem factum, esse unigenitum a Patre, in quo, ipsius sinu existere.* Ergo Christus uerus est Deus, Patri coaeternus, & consubstantialis: quippe cum sacra litera, lumenque naturale clare doceant, unum tantum esse Deum. Praeterea manifeste constat ex eisdem ueritatibus, Christum esse Filium Dei naturalem: neque enim uere dici posset unigenitus a Patre, si Filius esset adoptiuus: quod Deus multos habeat filios per adoptionem, & participationem.*

Ioan. 3. *Nemo ait Christus, ascendit in caelum, nisi Filius hominis, qui est in caelo: cum ergo esse non posset simul in caelo & in terra, nisi esset Deus, aperte testatus est, se esse uerum Deum.*

Ioan. 5. *Properea, inquit Euangelista, magis quaerebant cum Iudaeis interficere, quia Patrem suum dicebat Deum, equalem se faciens Deo.* Et cap. 9. cum interrogasset caecum hominem, quem illuminauerat, *Credis in Filium Dei?* Caeco respondenti, *Quis est Domine?* Dixit Christus, *Qui tecum loquitur ipse est.* Cap. 10. *Dominus ipse inquit, Opera, quae ego facio in nomine Patris, haec testimonium perhibent de me, quod scilicet sim uerus, & naturalis filius Dei.* Nam, ut ea confirmetur ueritas, facta sunt. Deinde eodem capite, cum dixisset Christus: *Non rapet quisquam uos de manu mea, addidit, Pater, quod dedit mihi (nempe essentiam diuinam per aeternam generationem) manus omnibus est, & nemo potest rapere de manu Patris mei (subintelligitur, quare neque de manu mea, cum eamdem habeam essentiam, & potentiam cum Patre.)* Atque hoc est quod subiungit: *Ego & pater unum sumus.* Sanè Iudaei intellexerunt, Christum eis uerbis affirmasse se Filium Dei naturalem, siquidem susulerunt lapides, ut lapidarent eum. Addideruntque, *De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia, & quia tu homo cum sis facis te ipsum Deum.*

Ioannis 20. Thomas Apostolus ad illam usque

A horam incredulus, Christo Domino dicenti, *infirmum tuum huc, & cetera.* Respondit: *Dominus meus, & Deus meus.* Merito autem in quinta Synodo (quae est Constantinopolitanum Concilium 2.) ad finem actionis 4. anathematismo 12. damnatur impius Theodorus Mosuestentis, quod asseruerit, Throna eis uerbis non esse locum cum Christo, quasi fuerit eum confessus Deum, sed miraculo resurrexerit: nis penè posthum extra se obstupuisse glorificasseque Deum, qui Christum Dominum a mortuis excitauerat, ideoque non ad Christum, sed ad Deum ea uerba protulisse. Merito, inquam, propter huiusmodi asserum damnatur Theodorus, quoniam Euangelista aperte affirmat Thomam respondisse & dixisse Christo, *Dominus meus & Deus meus.* Christusque tamquam ueram eam confessionem approbans, subiunxit: *Quia uisidisti me Thomas credidisti? beati qui non uiderunt, & crediderunt.*

B Prima Ioannis ultimo, *Scimus quoniam Filius Dei uerum, & dedit nobis sensum, ut agnosceremus uerum Deum, & simus in uero Filio eius, hic est uerus Deus, & uita aeterna.* Quo in loco Ioannes appellat Christum uerum Filium Dei, & uerum Deum.

C Plurima sunt testimonia D. Pauli pro hac ueritate. Ad Romanos 1. *De filio suo qui factus est ex semine Dauid secundum carnem.* Et c. 9. *Quorum patres, ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in saecula.* Ad Colossenses 2. c. 1. *In ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter.* Ad Titum 2. *Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri.* Et infra: *Expectantes beatam spem, & aduentum gloriae magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi.* Et cap. 3. *Cum autem benignitas & humanitas apparuit Saluatoris nostri Dei.*

D Ad Hebraeos 1. *Multifariam olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissime diebus istis locutus est nobis in Filio: per quem fecit & saecula. Qui cum sit splendor gloria, & figura substantiae eius, id est, Patris, portansque omnia (id est, conseruans) uerbo uirtutis suae, purgationem peccatorum faciens (id est, peccata remittens) &c.* Ex quibus omnibus luce clarius est, Christum uerum Deum, Filiumque Dei naturalem esse, consubstantialem Patri.

E Indas praeterea cap. 2. suae epistolae: *Subintroierunt quidam. Et infra: Solum Dominatorem, & Dominum nostrum Iesum Christum negantes.* Si solus Christus Dominator, & Dominus est: ergo est unus omnino Deus cum Patre, atque adeo est illi consubstantialis, & coaeternus. Quo loco aduerte, uulgares textus Graecos, de quorum numero est Bibliorum Antuerpiensium Philippi Hispaniarum Regis Catholici sumptibus excussorum, habere, *solum Dominatorem & Deum nostrum Iesum*, quod aptius adhuc confirmat nostrum institutum.

F Item Christus, aut est Deus aequalis, & consubstantialis Patri, aut creatura, ut Arius dicebat: non est creatura: ergo est Deus aequalis & consubstantialis Patri. Maior, & consequentia patent, concedunturque ab Arianis. Minor uero probatur, quia Christus creauit omnia, & non seipsum: ergo non est creatura. Maior manifesta est ex illo Ioannis 1. *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.* Et ad Colossenses 1. *In ipso condita sunt uniuersa in caelis & in terra, uisibilia, & inuisibilia, siue throni, siue dominationes, siue principatus, siue potestates, omnia per ipsum & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant.* Et 1. ad Corinthios 8. *Unus Dominus Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum.* Minor uero notissima est: cum nihil magis absurdum, pugnantisque sit, quam aliquid procedere

Erasmus expositiones quaedam Christiano peccare indigna.

Ecclesia definitionibus Christi diuinitas comprobatur.

ducere se ipsum. Mitto pleraque alia testimonia, quae veritatem eandem manifeste confirmant. Illud admodum, Erasmus quasdam expositiones Christiano peccare indignas excogitasse circa aliqua ex testimoniis adductis, quibus vires eorum ad Christi diuinitatem demonstrandam enervare conatus est. Quia tamen in illis, neque eruditionis, neque probabilitatis vlla est species, sed solum animi ad religionem Christianam parum, aut nihil effecti, nec referendas, nec impugnandas duxi, maxime, cum sciam eas a plurimis viris doctis expugnatas esse.

Accedamus ad Ecclesiae definitiones. Diuinitas Christi aduersus Arianos definita fuit in Concilio Niceno, adfueruntque illi trecenti decem & octo Episcopi, quod prima generalis Synodus, exiis quae in Graecia celebratae sunt, appellatur. Verba illius concilij Latinitate donata haec sunt. *Credimus in unum Deum Patrem, &c. Et in unum Dominum Iesum Christum, Filium Dei natum ex Patre, unigenitum, hoc est, ex substantia Patris, Deum de Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non factum, quosque, hoc est, consubstantialem Patri, qui propter nos homines, &c. Et infra: Dicentes autem, erat, quando non erat, (id est, aliquando non fuit) aut non erat, antequam fieret, & quia ex non existentibus factus est, aut ex altera substantia, vel essentia dicens esse, aut creatum, haec tales anathematizat Catholica & Apostolica Ecclesia.* Decreta huius Concilij a Syluestro Papa sunt Romae confirmata, in Concilio 275. Episcoporum eodem tempore celebrato, vt ex initio huius Concilij est manifestum.

Idem definitum est in Concilio Constantinopolitano 1. sub Damaso, quod 2. Synodus generalis appellatur, cap. vltimo. Idem determinatum ac multo latius explicatum est contra Nestorium in Concilio Ephesino 1. quod tertia Synodus appellatur sub Celestino Papa in confessione fidei, & anathematismis, quae subiunguntur. Idem in Concilio Chalcedonenis 1. seu in quarta Synodo, sub Leone 1. actione 5. occasione Eutychemis, in 2. definitione fidei. Idem in Concilio Constantinopolitano 2. id est, in 7. Synodo, circa tempora Agapeti, Syluerij, & Vigilij, actione 5. anathematismo 1. & sequentibus. Idem in Concilio Lateranensi sub Martino summo Pontifice canone 1. & sequentibus. Idem in Concilio Constantinopolitano 3. id est, in 6. Synodo, in epistola Agathonis Papae, quae habetur actione 4. Et in Synodica suggestione in Concilio 125. Episcoporum ab eodem Agathone Romae celebrato, quae eadem actione 4. habetur, & in eruditissima epistola Sophronij, quae continetur actione 11. & tamquam orthodoxa approbatur ab eodem Concilio actione 13. Et denique in confessione fidei eiusdem Concilij actione 17. in qua tamquam fides orthodoxa recipitur, tum epistola Agathonis, & suggestio Synodica eiusdem, tum epistola Leonis 1. ad Flavianum, in qua idem definit, quam epistolam in confessione fidei Chalcedonenis Concilij Patres receperant. Idem in Concilio Niceno 2. quod septima Synodus appellatur, actione 1. in confessione fidei. Idem in Concilio Lateranensi 2. sub Innocentio 3. cap. *Firmiter, &c. Damianus*, de sum. Trinit. & fide Catholica. Et in Florentino, in instructione Armenorum. Eadem veritas continetur in Symbolo Apostolorum, & in Symbolo Athanasij, in eadem Armenorum instructione ab Ecclesia approbato. Eandem ante tempora Concilij Niceni definierant Clemens primus episcopus 1. ad beatum Iacobum. Xistus 1. epistola 1. decretali, Xi-

stus 2. epistola 1. Felix 1. episcopus 3. Marcellinus episcopus 1. Higinus episcopus 1. Soter etiam episcopus 1. Eadem post tempora Concilij Niceni definita fuit a Damaso in professione fidei Catholicae ad Paulinum, quam leges 1. tomo Conciliorum, post epistolam eius primam, & a plerisque aliis summis Pontificibus.

Eadem veritas a multis provincialibus Conciliis statuta est. A Sirmienfi in confessione fidei, & anathematismis sequentibus, a Toletano primo in assertione fidei illius Concilij. Fuit autem Concilium hoc a Leone 1. confirmatum. Ab edicto Iustiniani Imperatoris fidei confessionem continentem, quod inuenies in Concilio Toletano 2. A Concilio Toletano 3. in confessione fidei per epistolas Gregorij ad Leandrum approbata. A Concilio Hispanensi 1. tempore Isidori canone 13. a Concilio Toletano 4. cap. 1. a Toletano 6. cap. 1. a Concilio Bracharenfi 1. canone 1. 3. & 4. a Toletano 11. in confessione fidei latissime & eruditissime, a Toletano 14. cap. 8. & a Concilio Vuormatiensi in confessione fidei. Legio etiam confessionem fidei Sancti Quintiani Episcopi, quae habetur ad finem Concilij Aurelianensis 3.

Illud in calce huius disputationis admonendum censui, testimonia ex nouo, & veteri testamento, tam hac quam praecedente disputatione adducta, suo etiam modo aduersus Mahometanos Christi diuinitatem conuincere. Etenim cum Mahometus, sectatorisque illius, Moysen Prophetam, populumque Iudaicum ante Christi aduentum a Deo fateantur electum, veramque fuisse Ecclesiam: cum item dicant Christum verum magnumque Prophetam a Deo missum in hunc mundum venisse, sanè neque negant, neque verò negare possunt, Ecclesiam ab eo institutam veram fuisse Ecclesiam, congregationemque a Deo electam, dum fides per Christum tradita (quam absque vilo fundamento deprauatam per Sacerdotes affirmant) integra sanaque perseuerat. Quibus si addas, ad diuinam prouidentiam spectasse, cum Synagogam per Moysen, Ecclesiamque Christianam per Christum instituebat, de Scripturis, in quibus vera fides, regimèneque vtriusque Ecclesiae contineretur, prouidere, alioquin iam non insufficienter solum, sed etiam insipienter, quod a Deo longissime abest, vtramque Ecclesiam fundasset, fiet, vt in vtraque Ecclesia, interim dum habuit fidem integram & inuiolatam, aliqua fuerint Scripturae diuinitus inspiratae, fidem veram, modumque gubernandi Ecclesiasticam Rempublicam continentes. A tempore antiquae legis, quae aliae quaeque fuerunt Scripturae, quam libri Moysis & Prophetarum, quos tamquam canonicos, sibi quae diuino munere concessos, & ante, & postquam Christus aduenit, coluerunt Iudaei, ac venerati sunt: Nec minus Christiana Ecclesia cum ipso Christo nata, nutritaque, eosdem tamquam sacros & caelo datos, suscepit. Accedit, quod inter Iudaeos & Christianos perpetuum exarsit bellum, & decertatio de fide. Ex quo fit, vt nunquam conuenire poterint ad Scripturas illas deprauandas: & tamen vtrique communi consensu asseueret, eos libros integros, inuiolatque persisterre: neque verò vllam, vel historiam, vel probabilem coniecturam adducere possunt Mahometani, vt indicent verisimiliter, quando, aut a quo libri illi fuerint corrupti. Quae omnia planè suadent, eos libros in hodiernum vsque diem perseuerare, quales Deus per Moysen, aliosque ministros suos Synagogae tradidit. Quamobrem verè superius diximus, testimonia ex veteri testamento disputatione praecedente adducta non minus Mahometanos,

E Concilio provincialibus petita testimonia.

Mahometanos quoque patet testimonia ex vtroque testamento citata conuincant.

S. Scripturae à multis deprauatae deinceps.

MOL
D.

sanos, nisi agere proterere, insaniréque velint, quam Iudæos, concedendam esse in Christo diuinitatem, cogere. Præterea Ecclesia Christiana, quos alios libros sacros diuino traditos instinctu habuit quam quos Apostoli, discipulique Christi Domini ipsius autoritate firmati, nec minus diuini Spiritus assentia ducti, quam Moyse quondam & Propheta in condendis libris canonicis anti quæ legis, scripserunt; Quos libros eosdem prorsus esse cum eis, quos modò religio Christiana suspicit, & veneratur, euidenter colliget, qui percurrerit seriem doctorum veterum, qui vsque ad Mahometum in singulis ætatibus scripserunt, & testimoniis vsi sunt ex libris Apostolorum, discipulorumque Christi ductis. Profecto sicut insanirent Christiani, si inficiarentur Alchoranum esse à Mahometi traditum, aut si dicerent à sectatoribus Mahometi fuisse deprauatum, nulla ad id adhibita verisimili coniectura, neque ex historiis, aut aliunde ostendendo, quando, aut à quibus ea esset facta deprauatio: ita tanè delirant prorsus Mahometani, cum afferunt Apocalypsim Ioannis, Euangeliorum, & epistolarum libros, atque eos, in quibus acta Apostolorum continentur, quos Ecclesia Christiana à primis in eunabilis tamquam canonicos, & per Apostolos, discipulosque Christi scriptos semper coluit, non esse illos, quos Apostoli, discipulique Christi scripserunt, vel saltem deprauatos postea fuisse à Christianis: cum nullam ad id adducat verisimilem coniecturam, aut historiam, neque ostendant quando, aut à quibus, ea fuerit facta deprauatio. Quare testimonia ex nouo testamento hac disputatione adducta, nisi velint animo obfirmato errare, insaniréque, ipsos etiam conuincunt prorsus Mahometanos. Adde, quòd negare Christum à Iudæis fuisse crucifixum, vt Mahometus negauit, cum id in omnium gentium luce fuerit gestum, idque testati fuerint idolorum cultores, glorienturque Iudæi, hominis fuit effusè impudentis & stulti.

DISPUTATIO III.

Quòd Spiritus sanctus verus sit Deus Patri & Filio consubstantialis aduersus Arium & Macedonium.

Patres qui propositionem questionem petierant.

Spiritus sanctus diuinitas ex sacro literis probatur.

HAc de re agit Athanasius in disputatione contra Arium in Concilio Niceno habita ad finem, in epistola ad Serapionem, in sermone contra omnes hæreses, in sermone de sanctissima Deipara, & alijs. Didymus in tribus libris de Spiritu sancto, interprete beato Hieronymo, quos ad finem 9. tom. operum Hieronymi inuenies. Basilus 3. lib. & 5. contra Eunomium. Et in libro de Spiritu sancto ad Amphiloichium Episcopum. Ambrosius in tribus libris de Spiritu sancto, ad Gratianum & alij. Spiritum sanctum verum esse Deum, Patri & Filio consubstantialem, sequentibus testimonijs apertissimè comprobatur. Matth. ultimo: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti.* Quo in loco, cum in nomine, idem sit, quod in inuocatione, autoritate, ac potestate, constat eiusdem potestatis, autoritatis, atque adeò essentia esse Spiritum sanctum cum Patre & Filio, Absit enim, nequid dicam grauius, vt creatura annectatur Patri & Filio, vt in nomine illorum trium baptismus conferatur, peccatorèque gratiam Dei consequantur: 1. canonicè cap. 5. *Spiritus est, inquit Ioannes, qui testificatur, quoniam Christus est veritas: quoniam tres sunt, qui testi-*

Amonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. Et inferius, *Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est.* Præterea, sicut Christus profiteretur se processisse à Patre, eaque ratione consubstantialem illi esse: ita de Spiritu sancto Ioannis 15. ait, *Cum venerit Paraclætus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis qui à Patre procedit, &c.* ergo Spiritus sanctus consubstantialis est Patri, atque adeò vnus est Deus cum Patre & Filio. Apertum testimonium huius veritatis scribitur Actuum 5. vbi Petrus expressis verbis vocat Spiritum sanctum Deum, cum Ananiam sic affatur: **B** *Cur tentauit Satanas cor tuum mentiri Spiritui sancto? Non es mentitus hominibus, sed Deo.* 1. ad Corinth. 6. *An nescitis quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti? Cum ergo Dei sit templum habere, Paulusque subiungat, Glorificate & portate Deum in corpore vestro: manifestè docet, Spiritum sanctum esse Deum.* Cap. 12. eiusdem epistole idem Apostolus, *Diuisiones, ait, gratiarum sunt, idem autem Spiritus: & diuisiones ministracionum sunt, idem autem Dominus: & diuisiones operationum sunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus.* Quo in loco Spiritum sanctum Dominum ac Deum appellat. Deinde cum diuisiones gratiarum ab Spiritu sancto esse affirmet: *gratiam autem & gloriam det Dominus, veluti psalmo 83. habetur, sic, vt Spiritus Sanctus sit Deus.* Accedit, quòd *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum, vt habetur Sapientia 1. idque per creationem, etique vbique præfens, vt ex eodem loco & ex alijs testimonijs ostendimus quaest. 8.* Fuit præterea causa incarnationis, iuxta illud Math. 1. *Habens in uero de Spiritu sancto.* Et Luca 1. *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi, ideòque & quòd nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Et in Symbolo Apostolorum, **D** *Qui conceptus est de Spiritu sancto.* Præterea, est præcipua causa gratia & caritatis, iuxta illud ad Roman. 5. *Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Et ad Ephesios 1. *Signati estis Spiritu promissionis sancto.* Est etiam causa remissionis peccatorum, iuxta illud Ioan. 10. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Item scrutatur omnia, & inter ea cogitationes cordium (vt habetur Sapientia 1. ante testimonium supra citatum) etiam profunda Dei, atque adeò Deum comprehendit, vt scribit Paulus 1. ad Corint. 2. Sed creare, esse vbique, esse causam incarnationis, esse principalem causam caritatis, gratia & remissionis peccatorum, atque scrutari corda, & comprehendere Deum, sunt propria Dei: ergo Spiritus sanctus est Deus. Præterea, qui per Prophetas est locutus, utique est Deus ipse, iuxta illud ad Hebræos 1. *Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis.* & illud Luc. 1. *Sicut locutus est per os sanctorum, qui à seculo sunt, Prophetarum eius, & 2. ad Timoth. 3. Omnis Scriptura diuinitus inspirata, & c.* At verò Spiritus sanctus est, qui per Prophetas est locutus, iuxta illud 2. Petri 1. *Non enim uoluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu sancto inspirante locuti sunt sancti Dei omnes: ergo Spiritus sanctus est Deus.* Legè, si placet, testimonia alia apud Patres supra citat.

E Probaram veritatem satis scripserunt Apostoli in suo symbolo verbis illis: *Credo in Spiritum sanctum.* Eandem obsignant Patres Concilij Niceni, cum in confessione fidei, & in Spiritum, aiunt, sanctum, uidelicet, credimus. Fuit eadem ex instituto postea definita aduersus Macedonium in Concilio Constantinopolitano 1. sub Damaso capite

Idem ipsum ex Ecclesie definitionibus confirmatur.